

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

College van Burgemeester en Wethouders

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**
Parnassusplein 5
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen bij
SecretariaatDMO@minvws.nl

Kenmerk
880380-144957B-DMO
*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief.*

Datum 1 december 2015
Betreft Aandachtspunten en actuele ontwikkelingen Wmo 2015

Geacht college,

De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) wordt nu elf maanden door u uitgevoerd. De uitvoeringspraktijk laat diversiteit zien. Dit is - binnen de kaders van de wet - ook zo beoogd; een grote mate van beleidsruimte voor gemeenten om zoveel mogelijk maatwerk te bieden in lokaal beleid en de uitvoering daarvan.

In mijn laatste kwartaalbrief (van 21 september jl.) heb ik u over een aantal belangrijke landelijke ontwikkelingen geïnformeerd. Met deze brief wil ik u, gelet op recente ontwikkelingen en door mij aan de Tweede Kamer gedane toezeggingen, aandacht vragen voor een aantal uitvoeringsthema's.

Concreet betreft het de volgende onderwerpen:

1. Categorieel uitsluiten van voorzieningen van de Wmo 2015;
2. Belang van ondersteuning op maat;
3. Financiële positie mantelzorger;
4. Wmo-werkplaatsen;
5. Inning eigen bijdragen Wmo 2015/stapelfacturen;
6. Aanbevelingen van cliëntenorganisaties over informele zorg en het gesprek met de burger over zorg en ondersteuning.

1. Categorieel uitsluiten van voorzieningen van de Wmo 2015

De Wmo 2015 biedt u weliswaar een grote mate van beleidsvrijheid, maar omvat ook de nodige waarborgen voor een zorgvuldig uitvoeringsproces. Zo verlangt de wet van u dat u, na een melding door een ingezetene, een zorgvuldig onderzoek uitvoert naar de kenmerken van de persoon en diens situatie. Als op basis daarvan blijkt dat ondersteuning in die concrete situatie nodig is in de zelfredzaamheid en participatie van betrokkene, dan moet deze georganiseerd worden. Daar waar deze ondersteuning niet zelf of met behulp van de omgeving of door gebruik te maken van een algemene voorziening kan worden georganiseerd, dient de gemeente een maatwerkvoorziening te verstrekken overeenkomstig artikel 2.3.5, derde lid van de Wmo 2015. De Wmo 2015 schrijft hierbij, gelet op het beoogde maatwerk in individuele situaties, bewust niet voor welke (typen) voorzieningen hiervoor moeten worden ingezet.

Dat de Wmo 2015 geen limitatieve opsomming geeft van ondersteuningsvormen die kunnen worden aangeboden om te voorzien in een passende bijdrage aan de ondersteuning in de behoefte aan zelfredzaamheid en participatie van een cliënt in een individuele situatie, maakt niet dat u bepaalde diensten, hulpmiddelen of andere maatregelen volledig op voorhand kan uitsluiten van de Wmo 2015. Cliënten, hun situaties en daarmee hun ondersteuningsbehoeften, verschillen, de ondersteuning dient daar rekening mee te houden en dient daar op afgestemd te zijn. Ook dient rekening te worden gehouden met een (eventueel) door de cliënt overlegd zorgplan. Zoals ik in eerdere brieven¹ aan u heb geschreven is het strijdig met de Wmo 2015 om in uw verordening of beleidsregels vooraf, categoriaal bepaalde typen ondersteuning uit te sluiten als bijdrage aan iemands zelfredzaamheid, zoals hulp bij het huishouden, zonder daarbij een zorgvuldig onderzoek te doen naar de ondersteuningsvraag en de manier waarop daarin op een voor de betreffende cliënt passende wijze kan worden voorzien.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
143954-DMO

Mij bereiken signalen van gemeenten die in hun lagere regelgeving schoonmaakhulp aanmerken als een algemeen gebruikelijke voorziening, of die in de praktische uitvoering van de Wmo 2015 dit criterium materieel gebruiken. Het verlenen van schoonmaakhulp wordt op deze wijze categoriaal buiten de werkingssfeer van de Wmo 2015 geplaatst. Met het aanmerken van deze voorziening als algemeen gebruikelijk wordt geen recht gedaan aan het individuele onderzoek zoals dat door de Wmo 2015 wordt voorgeschreven. Deze handelswijze sluit evenmin aan bij de ontwikkelde jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep onder de oude Wmo over algemene gebruikelijke voorzieningen². Ook in die jurisprudentie wordt iedere keer een individuele toets ten grondslag gelegd aan de vraag of in een individueel geval de voorziening daadwerkelijk beschikbaar en passend is. Het past dan ook niet om in gemeentelijke regelgeving een absoluut criterium te hanteren als afwijzingsgrond voor schoonmaakhulp. Daarmee wordt geen maatwerk geleverd in die gevallen waarin iemand problemen heeft met zijn zelfredzaamheid. Een relatief criterium is wel mogelijk, een beleidsuitgangspunt waarbij in elke individuele situatie door u onderzocht dient te worden of een voorziening gelet op iemands zelfredzaamheid en participatie geboden is. In het verlengde hiervan is het niet de bedoeling dat gemeenten een inkomenstoets hanteren voor de vraag of iemand al dan niet toegang tot een Wmo voorziening wordt geboden. Het inzetten van de bijzondere bijstand voor deze voorzieningen die ten onrechte vooraf, categoriaal zijn uitgesloten van de Wmo 2015, vindt dan ook geen steun in de wetgeving.

2. Ondersteuning op maat

Een ander aspect waarvoor ik uw aandacht wil vragen is het recente onderzoek naar de omvang en aard van zorgmijding³ waarin het belang wordt onderstreept van ondersteuning op maat via het gemeentelijk loket. Gemeenten hebben met het afschaffen van de Wtcg en de CER aanvullend budget ontvangen (2014 € 45 miljoen oplopend tot € 268 miljoen structureel vanaf 2017) om burgers op maat te ondersteunen, waaronder burgers met een chronische ziekte en/of beperking en daarmee samenhangende meerkosten.

¹ De brieven over de uitvoering van de Wmo 2015 aan wethouders Wmo van 22 december 2014, 9 april 2015 en 21 september 2015.

² Zie bijvoorbeeld CRvB 14 juli 2010, ECLI:NL:CRVB:2010:BN1265 en CRvB 31 oktober 2012, ECLI:NL:CRVB:2012:BY2147

³ Brief van de minister van VWS aan de Tweede Kamer, omvang en aard van zorgmijding, 28 oktober 2015

Artikel 2.1.7. Wmo 2015 kan hierbij uitkomst bieden. Dit artikel biedt een aanvullende mogelijkheid, naast het bestaande gemeentelijke instrumentarium, om personen met een chronische ziekte en/of beperking te ondersteunen. Bij verordening kan worden bepaald, of en zo ja, in welke gevallen en in welke mate u een financiële tegemoetkoming kan verstrekken. U bent daarbij vrij in het stellen van criteria, zodat ook in deze gevallen tot maatwerk gekomen kan worden. Daarbij bent u niet verplicht eisen of grenzen te stellen met betrekking tot de financiële draagkracht van betreffende personen.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
143954-DMO

Graag vestig ik uw aandacht op de uitkomsten van het uitgevoerde onderzoek. Dit onderzoek wijst uit dat de aan het onderzoek deelnemende gemeenten hun verantwoordelijkheid hebben genomen om tot het door de wetgever beoogde financiële maatwerk (in beleid en uitvoering) te komen.

3. Financiële positie mantelzorger

Het verlenen van mantelzorg is vaak geen keuze; het overkomt je vanuit de zorg voor naasten. Ik vind dat mantelzorgers daarin niet onnodig moeten worden belemmerd, maar juist waar nodig en mogelijk moeten worden ondersteund. U heeft als gemeente mogelijkheden om met integraal maatwerk zorg en ondersteuning te bieden aan niet alleen de cliënt, maar ook aan de mantelzorger. In dat verband wil ik u wijzen op [onderzoek](#) van Mezzo, waaraan circa 500 mantelzorgers hebben deelgenomen⁴. Het signaal dat op basis daarvan wordt afgegeven is dat mantelzorgers te maken kunnen hebben met extra kosten. Financiële problematiek kan worden ervaren als last bovenop de zorg die zij al voor hun naaste hebben. Ik vraag u daarom met name tijdens het onderzoek naar ondersteuning aandacht te hebben voor eventuele knelpunten in het besteedbaar inkomen van zowel de cliënt als de mantelzorger en zo nodig en waar mogelijk maatregelen te nemen.

4. Wmo-werkplaatsen

Met de [voortgangsrapportage Hervorming langdurige zorg](#) van 25 juni 2015 heb ik de Kamer geïnformeerd over de voortgang van de vernieuwing van de kennisinfrastructuur in het sociaal domein. De brief gaat niet alleen in op de landelijke, maar ook op de regionale kennisinfrastructuur. De Wmo-werkplaatsen, bij veel gemeenten al bekend, zijn door de wisselwerking tussen onderzoek, onderwijs en praktijk een succesvolle formule om kennis te ontwikkelen, toe te passen en te implementeren. De Wmo-werkplaatsen hebben hun focus op kennisvragen uit de lokale praktijk die steeds meer sociaal domeinbrede vraagstukken betreffen. Om de verbreding en consolidering van de Wmo-werkplaatsen te faciliteren heb ik, na overleg met de VNG, besloten de subsidiëring van de 14 werkplaatsen (het gaat daarbij om een bedrag van € 2,6 mln. op jaarbasis) voor de periode 2016 – 2018 voort te zetten.

Het doel is te komen tot de omvorming van de huidige Wmo-werkplaatsen tot een goed functionerend en vraag gestuurd regionaal kennisnetwerk sociaal domein, waarin gewerkt wordt op basis van een door de betrokken partijen – gemeenten, instellingen, hogescholen en cliëntorganisaties - gedragen meerjarige kennisagenda. Daarbij is een stevige betrokkenheid van gemeenten essentieel. Ik heb dat verankerd in een brief van 8 oktober 2015 aan de werkplaatsen, waarbij als voorwaarde voor subsidie is opgenomen dat een gemeente in de regio medetrekker is van de werkplaats. Ik stuur u hierbij een afschrift van deze brief

⁴ <https://www.mezzo.nl/artikel/mantelzorgers-gaan-ver-ook-financieel>

en reken op uw commitment om gezamenlijk invulling te geven aan de doorontwikkeling van de werkplaatsen.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

5. Inning eigen bijdragen Wmo 2015 / stapelfacturen

Kenmerk
143954-DMO

Graag vraag ik ook uw aandacht voor de signalen die ik ontvang dat de aanlevering van gegevens aan het CAK, door gemeenten en/of aanbieders, nog niet overal goed verloopt. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Vertraging in de aanlevering en/of niet correct aanleveren bij het CAK kan ertoe leiden dat cliënten pas zeer laat een hoge factuur krijgen, over meerdere perioden. Dit is voor cliënten zeer vervelend en zorgt voor veel onzekerheid. Met het CAK en de VNG/KING wordt gezamenlijk aan oplossingen gewerkt. Zo neemt het CAK contact op met gemeenten die in het systeem van het CAK bovengemiddeld veel uitval hebben of waarvoor het CAK een groot aantal stapelfacturen verstuurt. VNG/KING ontwikkelt een dashboard, in het kader van het programma ISD (informatievoorziening sociaal domein). Dit dashboard zal inzicht opleveren in onder andere het berichtenverkeer tussen gemeenten en aanbieders. Bij opvallende patronen kunnen gemeenten gericht worden benaderd en kan ondersteuning worden aangeboden vanuit het accountmanagement ISD.

Ik verzoek u om na te gaan of in uw gemeente het proces op orde is; wordt er door uw gemeente en aanbieders regulier aangeleverd aan het CAK? Meer specifiek wil ik u ook vragen om na te gaan of er in uw gemeente sprake is van een achterstand in de aanlevering van gegevens en indien nodig zorg te dragen voor een spoedige aanlevering van deze gegevens.

Als er in uw gemeente (en al dan niet met de aanbieders) een probleem is betreffende de aanlevering, wil ik u dringend vragen het CAK hierover te informeren (via het CAK relatiebeheer voor gemeenten via het telefoonnummer 088-7115005). Op basis van uw informatie kan het CAK inschatten waar nog aanleverings- of verwerkingsproblemen (en vervolgens stapelfacturen) te verwachten zijn. Het CAK kan ook helpen met het oplossen van eventuele problemen in de aanlevering.

Mocht er in uw gemeente inderdaad sprake zijn van vertraging, een probleem en daardoor van stapelfacturen, dan is het belangrijk om cliënten hierover direct te informeren. Bij het informeren van de cliënten werkt het CAK graag met u samen. Zij kunnen u onder andere voorzien van voorbeeldbrieven.

Naast deze acties voor de korte termijn overleg ik met VNG/KING en het CAK, voor de iets langere termijn, waar de werkprocessen in de eigen bijdrageketen kunnen worden geoptimaliseerd, zodat problemen voor cliënten kunnen worden voorkomen en de uitvoering voor gemeenten kan worden vereenvoudigd.

6. Aanbevelingen van cliëntenorganisaties over informele zorg en het gesprek met de burger over zorg en ondersteuning.

In september 2015 heeft het programma Aandacht voor Iedereen – een driejarig gezamenlijk programma van een groot aantal cliëntenorganisaties⁵ - voor de vierde keer de digitale raadpleging 'Zorg naar gemeenten' gehouden. De raadpleging was bedoeld voor mensen die vrijwillig en onbetaald hulp en ondersteuning bieden én mensen die sinds 2015 voor hun zorg en ondersteuning

⁵ CSO, Ieder(in), Koepel Wmo-raden, LPGGz, Mezzo, NPCF, Oogvereniging, Per Saldo en Zorgbelang Nederland.

terecht kunnen bij hun eigen gemeente. De onderwerpen waren deze keer informele zorg en het gesprek van de gemeente met de burger over zijn zorg en ondersteuning. Ik breng graag de aanbevelingen die de cliëntenorganisaties doen onder uw aandacht door middel van bijgevoegde [factsheet](#) van de cliëntenorganisaties.

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**

Kenmerk
143954-DMO

Tot slot

Ik wil u oproepen voornoemde punten zoveel mogelijk in acht te nemen en voor zover nodig uw lokale beleid en uitvoeringspraktijk hierop aan te passen. De komende periode blijf ik als vanzelfsprekend voor u onverminderd aanspreekbaar op de belemmeringen die u ervaart in de uitvoering van de wet en de bijdrage die ik vanuit mijn verantwoordelijk kan leveren om deze weg te nemen.

Daarnaast ben ik altijd benieuwd naar lokale voorbeelden van de *Nieuwe Praktijk*, voorbeelden waar u trots op bent. Graag hoor ik uw ervaringen de komende periode tijdens bijeenkomsten en werkbezoeken in het land. U kunt ook altijd via wethouders@minvws.nl contact met mijzelf en mijn medewerkers opnemen.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

drs. M.J. van Rijn